

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De objecto sensus interni proprio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

in dextram & sinistram partem secatur ab ea dura menyngis portione, quæ dicitur falx mesoria; sed ea tamen diuisio non pertingit ad imum, nam in basi continuum omnino est etiam cerebello. Exterior eius superficies plurimos habet anfractus, quibus intestinorum refert figuram, dempto epiploo, ut nimirum vasa facilius se insinuent, leuius fiat cerebrum, & firmius continetur.

Callosum corpus.

Hanc deinde substantiam duorum aut trium digitorum longitudine si secueris, apparet candidior quædam medulla, nullis venulis aut arteriis, aut membranis distincta, quæ dextram cerebri partem cum sinistra vnit, & callosum corpus appellatur. Illud in medio ferè cerebro ventriculos duos habet, dextrum & sinistram, omnium amplissimos, & planè inter se similes, qui sunt duo priores cerebri sinus. Figuram habent se&ci circuli, aut lunæ falcata, aut ut alij malunt, humanæ auriculæ. Amplissimi omnium sunt, quod in illis præparentur spiritus animales, expiraret per eos cerebrum, & inspirationem recipiat. Diuiduntur tenui membrana, quæ dicitur septum lucidum, & lapis specularis: sunt in illis ventriculis venularum plexus labyrinthi, in quibus præparatur, excoquitur, & attenuatur spiritus animalis.

Tertius ventriculus.

Tertius deinde cerebri sinus apparet, cui corpus superstructum est in modum cameræ, tribus quasi columnis sustentum, triangulare, sed inæqualibus constans lateribus: duos habet arcus in parte posteriore, in anteriore vnicum; unde dicitur testudo. Vtus eius est ad sustentandam cerebri molem, ne tertium ventriculum opprimat, qui sub eo immediatè cernitur, & est in medio cerebro; unde medius dicitur, habetque geminos ductus, quorum alter ad basim cerebri descendit, alter in quartum sinum dirigitur. Prior ille antrorsum tendit ex sede inferiori, cuius in extremo portuicula quædam est membranæ tenuissimæ, primùm latior, deinde angustior instar infundibuli; unde dicitur infundibulum: per eam cerebri pituita transcolatur. Sub infundibulo est glans pituitaria, & est caro porosa & bibula, quæ transcolatur pituita in palatum per os cribri-forme. Sequitur rete mirabile, siue plexus choroïdes in lateribus tertij huius sinus. Alter tertij ventriculi meatus priore amplior, est via quædam ad quartum ventriculum: in illo glandula est figuræ turbinatæ, dicta conarium à pineæ nucis similitudine, pro cerebri firmamento, & libero spirituum animalium aditu ad quartum ventriculum. Hic enim cerebello & medullæ dorsi communis est, omniumque minimus; sensum angustatur, donec in acumen exeat instar calami, ideoque dicitur calamus.

Quartus ventriculus.

Cerebellum.

Cerebellum situm est in ea caluarie parte, quæ duobus occipitij ossibus definitur: constat duobus quasi globulis inuicem oppositis, & duobus processibus figuram vermium exprimentibus; quia ibi membranæ vermiculariter replicantur. Horum alter à quarto sinu ad tertium fertur; alter spinali medullæ incumbit: figura eius est instar latioris globi. Tegitur menynge vtraque, non vbiq; quia inferior eius pars continua cerebro est, color eius subcineritius, substantia durior: vile est ad conseruandos animales spiritus cerebri, & ad eos spinali medullæ adaptandos, quæ substantia est cerebro planè similis, ab eo egrediens tanquam è radice, & per magnum occipitij foramen egrediens, ut ab ea nerui propa-

gentur in reliquum corpus. Atque sufficiant pauca hæc de principe animalis vitæ organo, ex variâ desumpta Medicis & Philosophis.

SECTIO II.

De obiectio sensus interni proprio.

Certum est primò, sensum internum percipere omnia obiecta sensuum externorum, & quando præsentia illa sunt, & actu percipiuntur ab externo sensu, & quando illa sunt absentia, & olim ab externo sensu percepta sunt. Primum illud facit sensus communis, alterum facit imaginatio & memoria. Discernit enim sensus communis inter sensibilia diuersorum sensuum, & in somno res olim vitæ obiectantur sensui. Conuenit igitur interno sensui duplex illud munus.

Munus sensus communis & imaginationis.

Certum est secundò, res etiam diuinas, quæ sensu externo perceptæ sunt, posse in vnum coniungi, ac variè confundi; quod est phantasie proprium: & demùm posse cognosci differentias sensibilibus propriorum, lapidis v.g. & cibi; nam currit canis obiecto cibo, fugit lapide proiecto, quod est munus æstimationis.

Munus phantasie & æstimationis.

His positis controuerti potest primò, vtrum sensus communis cognoscat aliqua etiam obiecta, quæ nullo externo sensu percepta fuerint, vtrum cognoscere possit aliquid futurum, & aliquas etiam negationes. Secundò vtrum percipere possit ipsas operationes sensus externi, imò & suas.

§. I.

Vtrum sensus communis cognoscat res etiam non sensatas, res futuras, & ipsas negationes.

Ratio dubitandi primò est, quia sensus internus ea solùm obiecta potest percipere, quorum habet species, alioqui æquè fingere posset ac intellectus: sed non habet species earum rerum, quæ nullo externo sensu perceptæ sunt, alioqui tribuerentur brutis species à Deo infusæ, quo nihil dici potest absurdius, cum illas homines nullas habeat: ergo sensus internus ea non percipit quæ à nullo externo sensu percepta sunt. Deinde non potest sensus internus illa obiecta cognoscere absque discursu. Probatur, quia discursus est illatio vnius ex alio præcedente prius cognito: sensus internus cognoscens aliquid non sensatum, inferret illud ex alio prius cognito per sensum externum: ergo sensus internus discurret.

Prima dubitatio de rebus non sensatis.

Secundò nihil etiam futurum percipere potest imaginatio; nihil enim illa cognoscit nisi vel per species inditas à Deo, vel acceptas à sensu: neutro modo habet species rerum futurarum: ergo illas non cognoscit. Imò si eas cognosceret, diuineret. Denique sensus communis non cognoscit tempus præteritum aut futurum: ergo neque rem cognoscit præteritam vel futuram.

Secunda dubitatio de futuris.

Tertiò sensus etiam internus cognoscit negationes; bruta terrentur vmbra visâ alterius animalis; vident etiam vacuitates portarum & fenestrarum, quæ sunt negationes; in tenebris etiam fremunt & vlulant, & sepe non inuenientes catulos, gemunt & clamant: ergo percipiunt negationes. Denique visus cum proicit lapides in hominem, percipit molem illorum lapidum; eligi-

Tertia dubitatio de negationibus.

git enim eos, qui viles sunt. Hæ autem negationem quadam sunt, quas cognoscere fuit etiam vile brutis ad vitam tuendam.

Percipit res non sensatas.

Dico primò, multa sensu interno percipi, quæ à nullo percipi possunt externo sensu.

Ratio est, quia ovis, ut dixi, fugit statim viso lupo, apprehendens illum ut disconuenientem: illa disconuenientia nullo, ut patet, percipitur externo sensu: ergo sensus internus aliquid percipit, quod nullo externo sensu cognitum fuerit. Maior euidens est, quia non potest appetitus auersari obiectum nisi sub ratione disconuenientis illud proponatur; auersatur autem lupum: ergo lupus ei proponitur sub ratione disconuenientis. Similiter auis ad nidum construendum lutum colligit & paleam, quæ non cognoscit secundum solum colorem & figuram. Equi sono tubæ incitantur ad bellum, canes ad venationem. Deinde imaginamur sæpe centauros & alia monstra, quæ nunquam vidimus; imò & cognoscit sensus internus sensationes sensuum externorum, ut dicam statim; quæ tamen à nullo externo sensu attinguntur. Denique cognoscere aliquid materiale in obiecto, quod sensus externus non cognouerit, non excedit vires potentie alicuius materialis.

Percipit aliquid futurum.

Dico secundò, posse sensum internum apprehendere aliquid futurum, non quidem in actu signato, sed saltem in actu exercito.

Ratio est, quia desiderium & timor respiciunt semper obiecta futura: certum est bruta desiderare & timere multa; querunt enim oscam quam non habent. Canis terretur videns erectam domini manum, & fugit. Cognoscit ergo aliquid futurum, non quod cognoscat rationem præteriti aut futuri, quod esset futurum cognoscere in actu signato; sed rem ipsam, quæ futura est; quod est cognoscere futurum in actu exercito.

Percipit negationes.

Dico tertio sensum internum percipere consequenter saltem negationes materialiter sumptas, non autem sumptas formaliter.

Ratio est, quia cognoscit sine dubio canis foramen parietis, per quod fugit; non quatenus negatio est parietis, quod est cognoscere negationem formaliter, & excedere sine dubio videtur sphaeram obiecti sensibilis, ac pertinere ad intellectum: sed cognoscit parietem hic terminari, seu non esse ulterius parietem; quod est cognoscere negationem materialiter tantum, & consequenter. Vident similiter bruta vmbas, quia vident lumen ibi terminari; neque vllis ad hoc egent speciebus, quia non nisi consequenter, & valde confuse apprehendunt negationes.

Solutio primæ dubit.

Ad primam respondeo, res quæ nullo sensu externo cognita sunt, cognosci à brutis per eandem illam speciem, quæ cognoscuntur obiecta sensu externo cognita: v. g. ovis cognoscit disconuenientiam lupi per eandem speciem, quæ cognoscitur ab ea lupus, quia scilicet phantasia ovis ex sua natura est determinata ad cognoscendum lupum sub ratione disconuenientis; sicut determinata est ad cognoscendum ramum viridem sub ratione conuenientis: unde dixi, phantasias animalium specie diuersorum differre specie inter se. Neque placet tribuere brutis species infusas à Deo. Discursus autem non est necessarius brutis ad cognitionem huiusmodi, quia discursus est illatio vnius actus ex alio actu tanquam ex causa, quod non reperitur in brutis, ut dicam sectione 4. sed neque ovis cognoscit inimicitiam, quam cum lupo habet, sed cognoscit duntaxat lupum ut disconuenientem. Quod mirum est negari ab Hurtado diff. 17. sect. 8.

A Ad secundam respondeo, percipi multa posse à phantasia, quorum non habeat vllam speciem, modò tamen adsit actio aliqua sensus externi, cum qua illud percipiat; sicut intellectus percipere potest aliquid, cuius speciem non habet, modò præuerit actio aliqua phantasiæ supra quam assurgit. Sensus enim etiam internus potest assurgere supra sensum externum, etiamsi non possit aliquid fingere, ut fingit intellectus. Sicut autem non diuinat intellectus quando rem apprehendit futuram, quia non affirmat certò illam esse futuram, sed tantum illam esse posse futuram; ita etiam non diuinat phantasia rem cognoscens futuram. Sed neque necesse est ut cognoscat rationem formalem temporis præteriti vel futuri; quia, ut dixi, non cognoscit futurum aut præteritum in actu signato, sed solum in actu exercito.

B Ad tertiam patet ex dictis, bruta dum vident vmbam hominis, non apprehendere aliud nisi quod lumen ibi terminetur; vmbam verò consequenter tantum & materialiter cognoscere. Idem dixi de fenestris ac portis. Neque terrentur tenebris formaliter sumptis, sed tantum querunt videre aliquod lumen, sicut & catulos raptos desiderant. Vtulus quando lapides in hominem proicit, non apprehendit lapidem formaliter ut paruum, sed ut sibi vtilem; paruitatem autem non apprehendit nisi consequenter.

S. II.

Utrum sensus internus percipiat operationes sensus externi, & suas sensationes.

Ratio dubitandi est primò, quia obiectum quodlibet sensus semper est aliquid sensibilis: sed sensatio, quæ cognitio est obiecti sensibilis, non est sensibilis: ergo sensatio sensuum externorum nullo sensu percipi potest. Deinde si sensus internus perciperet externam sensationem, deberet habere aliquam eius speciem: sed eam non habet, cum nulla esse possit causa illius productiua. Denique si non eodem sensu, quo videmus, videmus etiam nos videre, dabitur processus in infinitum; nam ille sensus non percipit suas sensationes, sed alius; & iste iterum, sicque in infinitum.

D Secundo. Nulla ratio efficaciter probat, quod sensus internus non potest reflexè cognoscere suas operationes, præsertim cum sæpe recordemur nos aliquid imaginatos esse, quod pertinet ad memoriam sensitiuam. Imò in brutis est memoria, quæ repetita est cognitio rei cognita ut cognita.

E Tertiò appetitus sensitiuus versatur circa actus sensus interni, eos appetendo, vel refugiendo; nam inclinat hominem ad appetenda ea quæ delectant, concupiscens talem cogitationem; idè peccata sunt quædam quæ sola committuntur cogitatione sensus, & delectatione appetitus, ad quæ peccata inducit ipse appetitus, qui etiam concupiscit gaudere ac tristari: ergo imaginatio cognoscit etiam suos actus, cum nihil appetitus attingat, quod imaginatio non cognouerit.

Dico quartò, sensu interno cognosci & obiecta omnia, & sensationes omnes sensuum externorum. Ita docet Philosophus lib. de somno & vigilia, c. 2.

Primò enim probatur ab Augustino lib. 2. de libero arbitrio, c. 3. & 4. quia sæpe animalia conantur aperire oculos & videre: sed nihil appetitus appetit, quod à sensu interno non proponatur: ergo tunc sensus internus cognoscit visionem. Deinde bruta timent eò redire vbi percussa sunt; summæque audiatate referunt se ad loca vbi gustarunt aliquid

aliquid delectabile: ergo recordantur doloris & delectationis. Denique appetitus delectatur externis sensationibus, gustu v.g. ciborum, ad quod necesse est ut sensus internus percipiat illam delectationem gustus: ergo sensationes sensuum externorum percipiuntur ab imaginatione.

Dico quinto, probabiliter videri, tamen difficile probetur, quod sensus internus non potest percipere suas sensationes.

Ratio est, quia reflexio excedere videtur vires potentie cuiuscunque materialis, idem probari etiam solet spiritualitas intellectus ex eo, quod cognoscat reflexe suas operationes; quod sane vix video demonstrari, quia inquit, sicut totum corpus non potest sibi rem supponi, sed tantum pars supra partem; ita nec vlla potentia corporea reflexe se potest supra seipsam; quæ non est ratio nisi probabilis, ut patet. Melius ergo probatur, quia nulla ratio cogit vim illam tribuere sensui vel interno, vel externo, vel cognoscere possit reflexe suas operationes.

Ad primam respondeo, sensationem externam non esse aliquid sensibile sensui externo, sed esse aliquid sensibile interno sensui. Percipitur autem per eandem speciem, quæ cognoscitur obiectum sensibile; sicut sensibile commune cognoscitur per eandem speciem, quæ cognoscitur sensibile proprium. De causa verò productiva istarum specierum dicitur *scilicet* 3. Neque datur processus in infinitum, quia operationes sensus interni solus percipit intellectus, qui reflexe suas cognoscit operationes.

Ad secundam respondeo, bruta non recordari sensationum nisi externarum; in homine autem solus intellectus recordatur operationum phantasia.

Ad tertiam respondeo, appetitum sensitivum non versari unquam circa ipsos actus sensus interni; nam in homine solus intellectus percipit huiusmodi operationes phantasia, quas absentes non concupiscit appetitus; sed iis tantum presentibus delectatur, & hæc sunt peccata cogitationis sensitivæ. Neque appetitus concupiscit delectationem formalem, quæ operatio est appetitus; sed delectationem causalem seu obiectivam, quæ est sensatio aliqua externa.

SECTIO III.

De speciebus impressis sensus interni.

Explicatis obiectis sensus interni, sequuntur species obiectorum illorum vicariæ, de quibus præter ea, quæ generatim de speciebus sensuum dicta sunt *q. 1.* duo supersunt: primum ad quænam obiecta percipienda sensus communis egeat speciebus; secundum quænam sit causa productiva huiusmodi specierum.

§. 1.

Ad quænam obiecta sensus communis egeat speciebus.

Sensus internus, ut dixi, cognoscit obiecta præsentia, quæ actu cognoscuntur ab externo sensui: cognoscit etiam absentia, eorum etiam convenientiam & disconvenientiam, & demum etiam recordatur & reminiscitur ea olim fuisse cognita. De singulis illis difficultas est, utrum sensus internus exigit species.

Ratio enim dubitandi primum est, quia non vi-

detur exigere sensus communis species ad primam obiectorum cognitionem; vel enim eas exigeret ut per eas determinaretur, vel ut completetur: non primum, quia sufficienter determinari potest per actualem operationem sensus externi, propter sympathiam inter potentias animæ; sicut appetitus, qui est in corde, sufficienter determinatur per operationem phantasia: neque secundum, quia appetitus est completus ad suas operationes: ergo & sensus, qui est perfectior appetitu. Imò si est completus ipse sensus ad producendas in se species impressas, multo etiam magis est completus ad producendam speciem ipsam expressam, quæ sensatio est.

Secundò. Vel una & eadem species repræsentat obiectum, & sensationem externam; vel duæ. Non una, quia sæpe cognoscitur obiectum non cognita illius sensatione; nam sæpe cogitans Petrum, non cogito me illum vidisse, aut etiam videre. Non duæ, quia posset cognosci sensatio nullo cognito obiecto.

Tertiò, quando quis videt & fugit lupum, vel percipit disconvenientiam illam lupi per speciem ipsam lupi, vel per diversam. Si per eandem: ergo lupus videns lupum cognoscere illum debet ut disconvenientem; si per diversam, non apparet à quo producta fuerit illa species.

Dico primò, sensum internum egere speciebus impressis ad recordationem præteritorum, & ad primam etiam eorum cognitionem.

Primum enim de recordatione res comperta est, quia ut potentia indifferens ad plura obiecta percipienda, qualis est sensus communis, determinetur ad unum potius percipiendum quam ad aliud, necesse est ut ab alio determinetur, nisi sit potentia libera: sed quando absens est obiectum, non potest memoria sensitiva determinari per aliud quam per species; obiectum enim absens est. Sensus etiam externus feratur, ut in somnis: ergo ad recordationem sensus communis exigit necessarîo species; & hoc communiter admittitur ab iis omnibus, qui non negant vllas omnino species.

Secundò dari etiam species in sensu interno ad primam cognitionem obiectorum, multi negant. Ratio tamen eadem est, quam olim generatim attuli pro existentia specierum; quia scilicet potentia de se incompleta ad productionem alicuius effectus necessarîo exigit consortium alicuius alterius à quo compleatur; sed potentia sensitiva interna est de se incompleta ad productionem speciei expressæ: ergo debet compleri ab aliquo alio principio; si enim contineret speciem expressam obiectorum omnium, deberet etiam continere omnia obiecta: non completur ab obiecto quod remotum est; non à sensu externo etiam remoto: ergo completur à specie.

Ad primam ergo respondeo, necessarias esse interno sensui species, tum ut effectivè determinetur, tum ut compleatur: neutrum autem effici ab alio potest, quam à specie. Appetitus per solam determinatur sympathiam à sensu interno; quia non debet effectivè determinari; sensus autem effectivè determinatur & completur; actus enim potentie sensitivæ assimilatio est potentie cum obiecto, ad quam obiectum debet concurrere, ut probant olim. Hoc autem non convenit appetitui, qui propterea completus est ad suas omnes operationes. De causa verò productiva specierum mox videro.

Ad secundam respondeo sensationem externam, & obiectum repræsentari sensui communi per unam speciem omnino indivisibilem, diversam ab ea quæ solum repræsentaret obiectum. Ratio est, quia species quæ repræsentat imaginem alicuius

Secunda dubitatio.

Tertia dubitatio.

Species memorie.

Ad primam cognitionem.

Solutio primæ dubitatio.

Solutio secundæ.

rei.